

Utjecaj glazbenih aktivnosti djece rane i pretškolske dobi na razvoj govora

Barčanec, Elena

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:023395>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-01**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

ELENA BARČANEC

ZAVRŠNI RAD

**UTJECAJ GLAZBENIH AKTIVNOSTI DJECE
RANE I PREDŠKOLSKE DOBI NA RAZVOJ
GOVORA**

Petrinja, rujan 2017.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ
Petrinja

PREDMET: METODIKA GLAZBENE KULTURE

ZAVRŠNI RAD

KANDIDAT: Elena Barčanec

**TEMA I NASLOV ZAVRŠNOG RADA: Utjecaj glazbenih
aktivnosti djece rane i predškolske dobi na razvoj govora**

MENTOR: dr.sc. Blaženka Bačlija Sušić

SUMENTOR: dr.sc. Vendi Franc

Petrinja, rujan 2017.

SADRŽAJ

SAŽETAK	
SUMMARY	
1. UVOD	1
2. ORGANI ZA GOVOR I NASTANAK GLASA	2
3. RAZVOJ GOVORA	2
3.1. Predgovorno razdoblje ili predverbalno razdoblje	3
3.2. Razdoblje razvoja govora od djetetove prve do treće godine.....	4
3.3. Razdoblje razvoja govora od djetetove treće do šeste godine.....	4
4. RAZVOJ GLASOVA U HRVATSKOM JEZIKU.....	6
5. DOBROBITI GLAZBE NA DJETETOV RAZVOJ	7
6. GLAZBENE AKTIVNOSTI	8
6.1.1. Govorena brojlica.....	9
6.1.2. Pjevana brojlica.....	10
6.1.3. Konkretna brojlica.....	11
6.1.4. Besmislena brojlica	12
6.1.5. Kombinirana brojlica	12
6.2. Pjesme	13
6.2.1. Tekst pjesme	15
6.3. Igre s pjevanjem	15
6.4. Slušanje glazbe	17
7. ISTRAŽIVANJE.....	18
7.1. Predmet i cilj istraživanja	18
7.2. Hipoteza.....	18
7.3. Mjerni instrumenti	18
7.4. Ispitanici	18
7.5. Rezultati i analiza podataka.....	19
8. ZAKLJUČAK	25
9. LITERATURA:	26
10. PRILOG	29
Popis slika.....	29
Popis tablica	29
Popis grafikona.....	29

Upitnik.....	31
Kratka biografska bilješka.....	33
Izjava o samostalnoj izradi rada.....	34

SAŽETAK

„Gdje prestaje govor, počinje glazba.“

E.T.A. Hoffmann

Cilj ovog rada je istražiti ima li glazba, odnosno glazbene aktivnosti djece rane i predškolske dobi, utjecaj na razvoj govora. U istraživanju je sudjelovalo 495 ispitanika, odnosno majki djece rane i predškolske dobi. Razvijenost djetetova govora ispitana je analizom podataka dobivenih istraživanjem.

U radu su navedeni organi za govor i nastanak glasa te je opisan razvoj djetetova govora i faze razvoja govora od prve do šeste godine života. Navedene su i istaknute dobrobiti glazbe na djetetov razvoj pri čemu su opisani učinci koje glazba ima na sve aspekte djetetova razvoja. Glazbene aktivnosti koje se provode u odgojno obrazovnoj praksi u vrtiću, igre s pjevanjem, obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme), obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice) te aktivno slušanje glazbe prikazane su uz nekoliko praktičnih primjera. Rezultati i zaključci provedenog istraživanja navedeni u empirijskom dijelu rada ukazuju da postoje određene razlike između djece s obzirom na razvijenost njihova govora pri čemu značajan čimbenik predstavlja pohađanje ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te dodatna izloženost djeteta nekom od oblika glazbenih aktivnosti.

Ključne riječi: glazba, govor, dijete, razvoj, aktivnosti, glas, istraživanje

SUMMARY

„Where speech stops, music begins.“

E.T.A. Hoffmann

The goal of this paper is to research does music, respectively musical activities have an impact on speech development. Within the paper I have conducted a reasearch on 495 respondents, respectively mothers of children of early and pre-school age. Speech development was evaluated by the informations gathered in the research.

The paper describes the development of the child's speech and the development phase of the speech from the first to the sixth year. The emphasis on music's well-being on child development was also described, describing the effects that music has on all aspects of child development. Music activities carried out in educational practice in kindergarten, singing, song processing (or repetition of songs), counting (or repetition), and active listening to music are shown in a few practical examples. The results and conclusions of the research conducted in the empirical part of the paper indicate that there are certain differences between children in terms of their speech development, a significant factor being the attendance of institutions for early and pre-school education and additional exposure of the child to some form of musical activity.

Key words: music, speech, child, development, activitiy, sound, research

1. UVOD

Opće je poznato da dijete još u majčinoj utrobi može čuti zvukove koji ga okružuju. Lecanuet (1996) navodi da glazba može pružiti posebne mogućnosti vrlo maloj djeci, budući da je odaziv na glazbene zvukove i strukturu vidljiv i prije rođenja. Neki znanstvenici tvrde kako se izlaganjem klasičnoj glazbi poput Mozarta ili Beethovena bolje razvija opća inteligencija, ubrzava učenje i pamćenje i ublažava fizička bol. Osluškujući zvukove koji ga okružuju, dijete je sposobno raspoznati majčin glas i reagirati na njega. Već tada, u tom trenutku, započinje razvoj govora. Što je dijete više uključeno i izloženo nekom obliku verbalne komunikacije, veće su šanse da će prije razviti vlastiti govor. Djeca uče govoriti po određenom modelu, uzoru, a ako taj model nedostaje, govor će se razvijati vrlo sporo, ili se uopće neće razviti (Velički, 2009). Stoga je vrlo važno djecu izlagati glazbi koja može zamijeniti fizički uzor u procesu učenja govora.

Poticaj za temu ovog završnog rada nastao je promatranjem jednog dječaka koji je nedavno napunio dvije godine. Po prirodi je veselo i radoznalo dijete, vrlo aktivan i zaigran i obožava sve vrste glazbenih aktivnosti, no najdraže su mu igre s pjevanjem. Iako još uvijek ima malih poteškoća s usklađivanjem određenih dijelova tijela kada je riječ o nekom zahtjevnijem pokretu, s lakoćom i veseljem pokušava kopirati pokrete koji mu se pokazuju. Od rođenja mu se jako puno pjeva, a on s oduševljenjem prihvaća svaku novu pjesmu i pokušava ju reproducirati. S djetetom se, s obzirom na brojnu obitelj, puno komunicira, te je stoga vrlo rano progovorio i već s nepune dvije godine sklapao rečenice od četiri riječi. U radu se želio provjeriti utjecaj učestale primjene glazbenih aktivnosti, osobito utjecaj pjesme na brži razvoj djetetova govora. Željelo se istaknuti kako glazbene aktivnosti mogu bogatiti dječji vokabular te koliko je važna njihova primjena u dječjem vrtiću. Gromko (2005) je proučavala djecu rane i predškolske dobi s kojom su se četiri mjeseca, 30 minuta tjedno provodile glazbene aktivnosti. Aktivnosti su uključivale aktivno sviranje na različitim instrumentima, pokrete uz glazbu, prepoznavanje ritma i visinu tona te povezanost zvuka sa simbolima. Djeca s kojom su se provodile glazbene aktivnosti po završetku istraživanja pokazivala su znatno veće mogućnosti izgovaranja pojedinih fonema i povezivanja fonema s grafemom od one djece koja ih nisu provodila (Hallam, 2010). Rae Pica (2009) u svome članku „Make a little music“ tvrdi kako je glazba bitan

čimbenik razvoja govornih i slušnih vještina. Glazba se, kao i govorne vještine sastoji od simbola i ideja, a kada se spoje, apstraktni pojmovi postaju konkretni i razumljivi.

2. ORGANI ZA GOVOR I NASTANAK GLASA

Lingviste još uvijek, u 21. stoljeću muči pitanje: kako je nastao jezik? Gledano s vjerske strane, Bog je ljudima podario glas jer je volio slušati priče. S druge, znanstvene strane, poznato nam je samo to da je prije milijuna godina nastao prvi primitivni jezik kod Homo erectusa. Tijekom godina, kako su se razvijale čovjekove kognitivne sposobnosti, jezik je postajao složeniji. U početku je bio vrlo jednostavan i uključivao je samo imenice kako bi se mogli imenovati predmeti. Kako su godine odmicala, jezik je postajao zahtjevniji i počela se razvijati gramatika, dok se na kraju svi govorni organi nisu posložili na svoje mjesto i time se dobio jezik koji danas poznajemo (Božović, 2015). Govorni aparat se poput svih ostalih sustava u našem tijelu formira još u majčinoj utrobi. Kako bi do govora uopće došlo, svi govorni organi moraju biti uredno razvijeni. Glavni govorni organi u tijelu su pluća, grkljan, jezik, zubi i usne. Andreis i Jalšovec (2009) su grkljanu nadjenuli titulu najvažnijeg organa za govor, jer osim što provodi zrak u pluća i iz njih, u njemu nastaje glas. Glas se stvara tako što se zrak koji je zadržan u plućima polako otpušta, prolazi kroz spojene glasnice koje kod fonacije titraju te pri prolasku zraka nastaju glasovi („Nastanak glasa“, 2017).

3. RAZVOJ GOVORA

Pri samome nastanku ljudske civilizacije prvi i osnovni oblik sporazumijevanja bile su geste, mimika i pokret. Kasnije se javljaju prva glasanja, neartikulirani zvukovi kao pokušaj komunikacije. Kako je civilizacija rasla i mijenjala se tijekom godina i čovjek, odnosno Homo erectus se uspravio na noge i dopustio grkljanu njegov prirodni položaj pa su se počeli razvijati glasovi, tj. samoglasnici. Brojna istraživanja, još u antici, pokušala su dokazati kako zapravo nastaje jezik i govor. O tome nam svjedoči i jedan takav eksperiment koji je u 16. stoljeću u Indiji proveo Sultan Ekber koji je vjerovao da se jezik uči slušanjem drugih pa je naredio da se dvoje djece, novorođenčadi, smjesti

u kuću s nijemom dadiljom. Kada ni nakon dvije godine ni jedno dijete nije progovorilo to je potvrdilo njegovu teoriju o povezanosti društva i jezika, odnosno govora (Muftić, 2015). Da bi se govor uopće razvio, potreban je niz čimbenika koji na njega utječu, poput pretpostavke da su uredno razvijeni slušni organi i organi za govor, da se dijete uredno intelektualno razvija, da se nalazi u poticajnoj i stimulativnoj okolini te da postoji jak govorno-jezični poticaj. Razvoj govora odvija se u nekoliko predvidivih faza, od kojih je prva faza najznačajnija za cjelokupan govorni razvoj. Tri su osnovne faze, ona od rođenja do prve godine života, zatim faza od prve do treće godine života i posljednja faza od treće do šeste/sedme godine života („Razvoj jezika i govora“, 2011).

3.1. Predgovorno razdoblje ili predverbalno razdoblje

Prema Iloni Posokhovej (1999), prva faza razvoja govora od rođenja do prve godine djetetova života naziva se pripremni predverbalni period zato što tada još nema pravih govornih glasova. Prva faza u ovome razdoblju traje od rođenja do drugog mjeseca života. U toj fazi prevladavaju krikovi i spontana glasanja kojima dijete pokazuje kada je umorno, gladno, uzrujano ili sretno i time nesvjesno pokreće organe za govor. Dijete uči kontrolirati intenzitet i visinu glasa i pokretanje govornih organa u usnoj šupljini. Pred kraj drugog mjeseca javlja se i prvi socijalni osmijeh. Druga faza traje od drugog do petog mjeseca života. Ovdje se pojavljuje prvo gukanje i smijeh. Dijete ovladava intonacijom krika koji se posve razlikuju ovisno o tome kako se dijete u tom trenutku osjeća te roditeljima olakšava raspoznavanje krika gladi, nelagode ili boli. Oko četvrtog mjeseca života dijete reagira smijehom i imitacijom intonacije na komunikaciju roditelja. Kod gukanja su prisutni samoglasnici, a na kraju ove faze pojavljuju se i reducirani suglasnici. U trećoj fazi, koja traje od četiri i pol mjeseca do sedam i pol mjeseci života, pojavljuje se slogovno glasanje koje se kasnije pretvara u slogovno brbljanje, te glasovne igre i brbljanje. Četvrtu fazu, koja traje od sedam i pol do dvanaest mjeseci života, obilježava slogovno brbljanje. U početku dijete spaja iste slogove poput ma-ma, ba-ba, a kasnije, oko devetog mjeseca, počinje spajati različite slogove koje prati gesta, poput pa-pa i mahanje rukom. Oko dvanaestog mjeseca života dijete izgovara svoju prvu smislenu riječ, a nakon dvanaestog mjeseca broj riječi u

rječniku se naglo povećava (Posokhova, 1999). Prof. logoped Stella Rožman (2013) ističe kako bi se trebalo zabrinuti ako dijete u dobi do godinu dana starosti ne proizvodi nikakve zvukove, ne reagira na glasne zvukove i buku, ne trudi se uspostaviti kontakt očima i ne reagira na kratke zahtjeve.

3.2. Razdoblje razvoja govora od djetetove prve do treće godine

Nakon što dijete izgovori svoju prvu smislenu rečenicu, broj riječi u aktivnom, ali i u pasivnom rječniku naglo se povećava. U pasivan rječnik spadaju riječi koje dijete zna, ali ih ne koristi jer ih ne razumije. Dijete počinje povezivati govor s emocijama i govorom tijela. Razvoj govora nakon navršenih godinu dana prati se po broju riječi koje dijete koristi. Prema Iloni Posokhovej (1999.), jednogodišnje dijete vlada s nekoliko riječi, dvogodišnje s dvjesto do tristo riječi, a trogodišnje s tisuću petsto do dvije tisuće riječi. U drugoj godini života dijete počinje povezivati dvije riječi i slagati svoje vlastite rečenice, a nakon navršene dvije godine ono je sposobno sastaviti rečenice od dvije do tri riječi. Tada već može razumjeti bajke i kratke priče (Posokhova, 1999).

3.3. Razdoblje razvoja govora od djetetove treće do šeste godine

U ovome razdoblju dječji rječnik se još više bogati. Popravlja se izgovor složenijih glasova te postaje razumljiv i jasan. Dijete usvaja gramatičke kategorije te dobro razumije složene proširene rečenice. Oko treće godine života dijete ispravno izgovara sve samoglasnike i oko deset suglasnika, a ostale glasove izostavlja (iba-riba), ili zamjenjuje drugim glasovima (liba-riba). Nakon treće godine javlja se tzv. „baby talk“ ili dječji govor koji je sasvim normalan za dijete te dobi i može se tolerirati do pet i pol godina života, ali ne kasnije, jer bi dijete do tada trebalo čisto izgovarati sve glasove. Oko pete godine ispravno izgovara glasove č, ć, dž, đ, i r. „Tijekom razdoblja ranog i predškolskog djetinjstva stvorio se temelj za ovladavanje daljnjim govornim vještinama – čitanjem i pisanjem.“ (Posokhova, 1999:22)

Ivičević-Desnica i Šikić (1988) prema Škarić (1973) navode šest osnovnih razvojnih kategorija govora, a to su:

- fiziološki krik
- poetski izraz
- fonička igra
- ekspresija emocija
- komunikacija s vanjskim svijetom
- govorni izraz (u užem smislu)

Reynell (1969) pak navodi sedam uzastopnih faza nužnih za normalan razvoj govora i jezika s time da su prva i sedma faza povezane, dakle, prva faza je govorno iskustvo, druga je slušanje govora, treća percepcija (razumijevanje) govora, četvrta je formiranje pojmova, peta ekspresija govora, šesta artikuliran govor i sedma želja za govornim izražavanjem. Kada se sve zajedno promotri, može se zaključiti kako je prvo i osnovno sredstvo za razvoj govora govorno iskustvo, odnosno govorni uzor preko kojega dijete uči govoriti.

4. RAZVOJ GLASOVA U HRVATSKOM JEZIKU

Tomić (2013) prema Vuletić (1990) navodi dob razvoja pojedinog glasa u hrvatskom jeziku uz dopuštena odstupanja.

Tablica 1. Razvoj glasova hrvatskog jezika

Vuletić (1990)	3;0 – 3;6	3;6 – 4;0	4;0-4;6	4;6-5;6	Poslije 5;6
Razvijeni glasovi	VOKALI: /a, e, i, o, u/7 OKLUZIVI: /p, b, t, d, k, g/8 FRIKATIVI: /f, h/ NAZALI: /m, n/ LATERAL: /l/ POLUVOKALI: /j, v/	NAZAL: /nj/	LATERAL: /lj/ VIBRANT: /r/	FRIKATIVI: /s, z/ AFRIKATA: /c/	PALATALNI FRIKATIVI I AFRIKATE: /š, ž, č, ć, dž, đ/
Dopuštena odstupanja	Distorzije frikativa /s, z, š, ž/, svih afrikata i vibranta (nedovoljno vibrantan) Susptitucije /lj/ sa /l/ i /nj/ sa /n/	Distorzije frikativa /s, z, š, ž/, svih afrikata i vibranta (nedovoljno vibrantan) Susptitucije /lj/ sa /l/	Distorzije frikativa /s, s, z, š, ž/, svih afrikata	Distorzije palatalnih frikativa i afrikata	

Tablica daje prikaz univerzalne pojave glasova u hrvatskom jeziku i koja su dopuštena odstupanja s obzirom na dob djeteta. Posljednji se razvijaju palatalni frikativi i afrikate pa ih tako djeca u svakodnevnom govoru zamjenjuju drugim glasovima poput c, z i s. Skupina logopeda (Andrešić i sur., 2009) koji također navode orijentacijske norme očekivanog razdoblja, iako bez poznatog normativnog istraživanja slaže se s normama koje donosi Vuletić. Orijetacijske norme donose još i Ivičević-Desnica (1988) čije su norme veoma slične normama gore navedenih autora te Illona Posohkova (2008), no njezine norme se uvelike razlikuju od ostalih pa ona tako navodi da se palatalni frikativi moraju razviti već u dobi od 3;6 do 4;0 godina, a afrikate u dobi od 4;6 do 5;0 godina (Tomić, 2013).

5. DOBROBITI GLAZBE NA DJETETOV RAZVOJ

„Znanosti našeg vremena pokazale su da su granice odgojnih djelovanja muzike znatno šire nego što se prije smatralo i ujedno dokazale da muzika utječe na cjelokupan razvoj djeteta: tjelesni, intelektualni i emocionalni.“ (Manasteriotti, 1981, str. 2)

2016. godine u Južnoj Kaliforniji provedeno je istraživanje od strane Instituta za mozak i kreativnost koje je pokazalo kako glazba ima velik utjecaj na ubrzanje rada mozga, osobito u području govora i jezika („Children and music“, 2010). Dijete se na spontan način poigrava riječima. Glazba mu pomaže da razvije složenost govora, proširuje rečenice, shvati nove i nepoznate riječi. Učenjem novih pjesama, brojalica, igara obogaćuje se i proširuje rječnik. Potiče se pamćenje i koncentracija. Pjevanjem se razvija i čuva dječji govorni aparat. Dijete kroz glazbu uči kontrolirati i prepoznavati emocije. Na brzu i poletnu pjesmu reagira veselo i s ushitom, na sporiju ili glasnu, uhu neprijatnu glazbu pokriva uši i izražava nelagodu. Putem glazbe kod djeteta se razvijaju socijalne vještine. Mnogo pjesama, posebno igara s pjevanjem, zahtijeva rad u paru ili u skupini, grupni rad, pokazuje osnove bontona i lijepog ponašanja. Putem glazbe može naučiti da nisu svi ljudi isti i prihvatiti njihove razlike.

Kroz igre s pjevanjem potiče se djetetov tjelesni razvoj što uključuje grubu motoriku i koordinaciju kod plesnih pokreta te finu motoriku i koordinaciju ruka-oko kod primjene primjerenih aplikacija ili uporabom Orffovog instrumentarija¹ (Gospodnetić, 2015). U svijetu je već dugo poznat izraz „Mozart efekt“ koji označava pretpostavku da izlaganje glazbi Wolfganga Amadeusa Mozarta još od ranog djetinjstva može utjecati na povećanje opće inteligencije. U istoimenoj knjizi, Don Campbell (2005.) objašnjava učinke glazbe na čovjeka. Tako tvrdi da glazba prikriva neugodne zvukove i osjećaje, može usporiti i ujednačiti moždane valove, utječe na naše disanje, na rad srca, puls i krvni tlak. Glazba ublažuje mišićnu napetost i poboljšava tjelesne pokrete i koordinaciju, utječe na tjelesnu temperaturu, može povisiti razinu endorfina² te može regulirati razine hormona vezanih uz stres. Glazba i zvuk mogu poboljšati imunološke funkcije, mijenjati našu percepciju prostora i vremena, mogu poboljšati pamćenje i

¹ Skup udaraljki koje se upotrebljavaju u radu s djecom vrtičke i školske dobi

² Tzv. hormon sreće

učenje, produbljuju ljubavne osjećaje, povećavaju izdržljivost i osjetljivost, odnosno otvorenost za simbole te mogu izazvati osjećaj sigurnosti i boljitka (Campbell, 2005).

6. GLAZBENE AKTIVNOSTI

Gospodnetić (2015) navodi sljedeće oblike glazbenih aktivnosti:

- 1) Igre s pjevanjem
- 2) Obrada pjesme (ili ponavljanje pjesme)
- 3) Obrada brojalice (ili ponavljanje brojalice)
- 4) Aktivno slušanje glazbe
- 5) Poticanje dječjeg stvaralaštva
- 6) Sviranje na udaraljka.

Iako bi bilo poželjno da se svih šest aktivnosti provodi u odgojno-obrazovnoj praksi, u vrtiću se najčešće provode prve tri i ponekad četvrta aktivnost koja se provodi na pasivan način. Ove aktivnosti poželjno je provoditi što češće i u njih integrirati i glazbeno-stvaralačke aktivnosti koje potiču dječje glazbeno stvaralaštvo te bude maštu i kreativnost. Potrebno je voditi računa o željama, potrebama i interesima djece jer će tako interes za aktivnost duže trajati i djeca će sa zadovoljstvom prihvatiti izazov zajedničkog stvaranja.

6.1. Brojalice

Osim govorom, dijete komunicira i glazbenim izražavanjem. Brojalica je vrsta ritmičkog govora, koju stvaraju uglavnom sama djeca i služi im za razbrojavanje (izbrojavanje, prebrojavanje, odbrojavanje, obrojavanje, brojanje) prije neke druge igre, npr. lovice, skrivača, igre s pjevanjem i tako dalje (Gospodnetić, 2015). Brojalica je jedan od najprirodnijih oblika takvog izražavanja. Dijete se s brojalicom ponajprije upoznaje u roditeljskom domu, a zatim u ustanovi ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Kroz brojalicu dijete dobiva osjećaj pripadnosti skupini i osjećaj individualnosti. Kako je igra dominantna aktivnost u djetetovu životu, brojalicom možemo razriješiti eventualne probleme koji se mogu stvoriti tijekom skupne igre, npr.

tko će koga glumiti, tko može prvi uzeti igračku, tko će voditi skupinu i slično. Poznata hrvatska glazbena pedagoginja Elly Bašić istaknula je da: „*Upravo zbog neskućene slobode djeteta da se služi materijom iracionalnih riječi i slogova, brojalica je najelastičnije sredstvo za oblikovanje i realizaciju djetetove fantazije i htijenja. A to htijevanje nije verbalne već je često muzikalne naravi. Radi se o muzici metrike i muzici ritma. Smisao nije prebrojavanje igrača već u određivanju jednoga, to je neke vrste, sudbinska objektivnost „pravde“ i ta uloga brojlici daje poseban pečat.*“ (prema: Goran, Marić, 2013: 157). Brojalica može poslužiti i kao uvod u neku aktivnost ili kao zaključak aktivnosti. Ona pomaže u razvijanju glazbenih sposobnosti, osobito u razvoju ritma, pamćenja i intonacije, odnosno glazbenog sluha (Jurišić, Palmić, 2002). U narodu su brojalice poznate od davnina. Djeca ih smišljaju, uče i prenose jedni drugima usmenim putem, s generacije na generaciju. Nije im važno imaju li ikakvog smisla, bitno je da se njome mogu razbrojiti. Brojalice možemo razvrstati u dvije kategorije: 1. prema izvedbi – govorena i pjevana brojlica i 2. prema sadržaju – konkretna, besmislena i kombinirana brojlica (Jurišić, Palmić, 2002).

6.1.1. Govorena brojlica

Govorena brojlica se tako naziva zato što se njena jezično-ritmička struktura od početka do kraja brojalice odvija na istome tonu, što je najčešće ton g_1 (Jurišić, Palmić, 2002). Kako se odvija na istome tonu, visina tona se ne mijenja, ali zato se mogu mijenjati jačina, boja i trajanje tona.

The image shows a musical score for a spoken counting rhyme titled "Pliva patka". It consists of two lines of music on a single staff with a 4/4 time signature. The notes are all quarter notes on the same pitch, with lyrics written below them. The first line of music corresponds to the lyrics: "Pli - va pa - tka pre - ko Sa - ve, no - si pi - smo na vrh gla - ve." The second line of music corresponds to the lyrics: "U tom pi - smu pi - še: "Ne vo - lim te vi - še."".

Slika 1. Prikaz govorene brojlice Pliva patka (Marić, Goran, 2013)

Enci, benci

En - ci, ben - ci, na ka - men - ci, tro - ja vra - ta

za - pe - ča - ta, e - ri, ke - ri, mu - zi - ke - ri ke!

Slika 2. Prikaz govorene brojalice Enci, benci (Marić, Goran, 2013)

6.1.2. Pjevana brojlica

Za razliku od govorene, pjevana brojlica može imati do četiri tona, a da se još uvijek ne ubraja u pjesmu. Ona je slobodna i lišena svih okvira tonaliteta (Jurišić, Palmić, 2002). Glavna osobina pjevane brojlice je upravo tonska različitost.

Bumbari i pčele

Narodna

Bum - ba - ri se sa - sta - li i na pče - le
Pče - le re - kle: "Ra - di - te, pa se on - da

na - pa - li: "Ka - kav je to red, da ne da - te med?"
sla - di - te." "Ni - je to za nas", re - ko - še u glas.

Slika 3. Prikaz pjevane brojlice Bumbari i pčele (Marić, Goran, 2013)

Brojalica

Narodna

Sun - ce si - je ki - ša će, ba - ba pe - će ja - ja,
me - ni pol, te - bi pol, a za ma - mu cije - lo.

Slika 4. Prikaz pjevane brojalice Brojalica (Marić, Goran, 2013)

6.1.3. Konkretna brojlica

Kako i sam naziv govori, konkretna, ili smisljena brojlica je ona koja ima smisao, u kojoj je tekst stvaran, no ima i onih u kojima neke pojave nisu moguće u stvarnome svijetu, ali se jasno razumije što je njome izrečeno (Jurišić, Palmić, 2002). Takve brojalice imaju veliko odgojno značenje jer djecu mogu naučiti mnogo stvari, npr. kako čuvati zdravlje, pravila lijepog ponašanja, četiri čarobne riječi i još mnogo toga.

VISIBABE
Ivan Tomičević

KRAJ PO - TO - KA U - SRED TRA - VE VI - RE MA - LE BIJE - LE GLA - VE.
NJI - ŠU SE I KO DA ZVO - NE. PRO - LIJE - ĆE TO ZO - VU O - NE.

Slika 5. Prikaz konkretne brojalice Visibabe (Jurišić, Palmić, 2002)

6.1.4. Besmislena brojlica

Kako su brojlice pretežito dječje stvaralaštvo, među njima su se našle i neke čije riječi nemaju određeno značenje ili poruku. Djetetu nije bitno ima li brojlica neku poruku ili nema pa tako niže neodređene slogove u trohejskom ritmu koji tvore brojalicu. One su zanimljive i privlačne zato što potiču razvoj pojedinih glasova koji se teže i kasnije izgovaraju poput r, š, ž, k, l, č, ć ili đ. Kada dijete čuje ovakvu brojalicu, ona ga potiče na razmišljanje i kreativnost kako bi samo moglo stvoriti vlastitu brojalicu. Najbitniji je posljednji slog, kojeg često naglašavaju, jer se njime odlučuje tko ispada, a tko ostaje u igri, a je li taj slog dio neke smislene riječi ili plod mašte djeteta, to uopće nije bitno (Jurišić, Palmić, 2002).

EKETE - BEKETE

E - KE - TE, BE - KE - TE, SU - KA - TE BE,
A - BE, FA - BE RI - ČI - CE, EN-TRUM, PEN-TRUM, FA - BE RIC,
KVIN-TE, KVAN-TE ŠIĆ!

Slika 6. Prikaz besmislene brojlice Ekete – bekete (Jurišić, Palmić, 2002)

6.1.5. Kombinirana brojlica

Kao što i sam naziv govori, kombinirana brojlica se sastoji od kombinacije smislenih, „pravih“ riječi i dječjih, izmišljenih riječi. Ovdje su besmislene riječi većinom u funkciji zaokruživanja cjeline, a kao i svi ostali oblici, daju djeci prostora za samostalno smišljanje novih i zanimljivih brojlica i poigravanje riječima i rimom (Jurišić, Palmić, 2002).

RIKI TIKI
Heidi Čargonja

Glazba: Grozdana Jurišić

RI - KI, TI - KI, TA - KA, JA SAM MA - LA SVRA - KA.
RI - KI, TI - KI, RI - KI, TAN, TI IZ I - GRE I - DEŠ VAN!

Slika 7. Prikaz kombinirane brojalice Riki tiki (Jurišić, Palmić, 2002)

6.2. Pjesme

„Iz sjaja zanosa puštam melodiju. Idem za njom. Bez daha je sustižem. Ona se ponovo otima i leti, nestaje, tone u kaos raznovrsnih emocija. Ponovo je hvatam, držim je, prigrljujem je s radošću množim je modulacijama i, na koncu, prvom temom odnosim slavodobitnu pobjedu. U njoj je čitava simfonija.“

Ludwig van Beethoven

Pjesma je najčešći glazbeni oblik kojim se dijete od svoje najranije dobi služi i najčešći glazbeni oblik koji se provodi u jaslicama i vrtiću. Slušajući i oponašajući odgajatelja ili roditelje, dijete polako samo započinje pjesmu. Postoje dječje pjesme i pjesme za djecu. Dječje pjesme, kao što sam naziv govori, su stvarala djeca, a pjesme za djecu su pisali odrasli i namijenili ih djeci. Dječje pjesme koje su djeca izmišljala uz pomoć odraslih kroz stoljeća i koje su se usmenim putem prenosile s koljena na koljeno nazivaju se engleskim nazivom „nursery rhymes“, ili kako ih je naš sveučilišni profesor i tvorac Povijesti hrvatske dječje književnosti i Hrvatskih malešnica Milan Crnković preveo, malešnice. To su prigodne pjesme o blagdanima, životinjama, igri ili baš o njima, o djeci (Crnković, M, 1998). Gotovo da nema djeteta na svijetu koje ne voli dječje pjesme ili pjesme za djecu.

U vrtiću se najčešće pjevaju pjesme na hrvatskom jeziku, ali ponekad se može ponuditi pjesma na stranom jeziku, ako djeca za to pokažu interes. Prilikom odabira pjesme koja će se s djecom obrađivati, važno je nekoliko stvari. Prva bitna stavka je tekst.

Tekst pjesme mora biti prilagođen djeci i njihovoj dobnoj skupini. Ne smije biti previše dugačak ili uključivati komplicirane riječi koje dijete još ne razumije. Druga stavka je opseg. Prije odabira pjesme mora se uzeti u obzir dječja dob i koji opseg je za njih primjeren. Previsok ili prenizak opseg može biti štetan za osjetljive dječje glasnice i može dovesti do trajnih posljedica u kasnijem životu.

Opseg za mlađu vrtićku skupinu (3-4 godine) proteže se od e_1 do a_1 , za srednju vrtićku skupinu (4-5 godina) od d_1 do h_1 , a za stariju vrtićku skupinu (5-7 godina) od c_1 do c_2 (Gospodnetić, 2015). Pjesme svojim ritmom i melodioznošću privlače djecu na igru, ples i stvaralaštvo. Potiču maštu i kreativnost te im pomažu da se opuste i zabave. Odgajatelji uglavnom s djecom uče pjesme napamet, bez ikakve intonacije, što može dovesti do predubokog ili previsokog pjevanja. Stoga se preporučuje da se prije početka obavezno odredi intonacija na klaviru, gitari ili sličnom instrumentu kako do toga ne bi došlo.

26. Pjesma predškolaca
(intonacija: d_1)

Josip Kaplan

1 Na - prijed sad ve - dri svi, pred - škol - ci smo ma - li mi
2 Se - lo, grad sla - vi rad, na - šu pje - snu čuj - te sad

Je - dan dva, tra - ta - ta, ma - la će - ta stu - pat zna

Slika 8. Prikaz dječje pjesme Pjesma predškolaca (srednja skupina) (Gospodnetić i dr. 2010)

6.2.1. Tekst pjesme

Kao što je već ranije navedeno, kada je riječ o pjesmama koje su namijenjene djeci, vrlo važnu ulogu ima tekst pjesme koji mora biti primjeren njihovom uzrastu i razvojnim mogućnostima. „*Ne treba poticati dijete da pjeva popularne zabavne ili narodne pjesme za odrasle, iako to izaziva veselo raspoloženje odraslih slušalaca. Takve su pjesme naporne za djecu, oštećuju njihove glasnice, a neshvatljivim sadržajem i riječima opterećuju njihovo pamćenje.*“ (Manasteriotti, str. 7). Dakle, dijete mora razumjeti što izgovara, odnosno, što pjeva. Nakon prvog slušanja potrebno je objasniti nepoznate riječi u pjesmi kako bi ju djeca lakše razumjela i brže se uživjela u tekst. Kada dijete shvati o čemu pjesma govori i poveže riječi s melodijom, lakše i brže će zapamtiti i riječi i melodiju i ritam. Posebnu pozornost je potrebno posvetiti i dikciji. Treba paziti da se riječi nepotrebno ne naglašavaju zato što time pjesma gubi svoju prvobitnu misao. Osim o jačini slogova, potrebno je paziti i na njihovu dužinu. Kratki slogovi se ne pjevaju legato bez obzira pjeva li se pjesma legato ili staccato (Gospodnetić, 2015).

6.3. Igre s pjevanjem

„*Igre s pjevanjem su folklor koji su djeca sama stvarala stoljećima. Taj folklor u sebi sadržava i glazbeni i plesni sadržaj. Narodne nošnje se više ne nose, ali se za eventualne nastupe mogu obući, kao što se mogu pokazati i neki stari običaji.*“ (Gospodnetić, 2015).

Igre s pjevanjem su zapravo dječje pjesme s pravilima kretanja. Uz svaku pjesmu stoji uputa kako se izvodi, odnosno, koji pokret se izvodi uz koju frazu. To su jednostavni pokreti poput pljeska, okreta, cupkanja, hodanja, skakanja, čučnja, mahanja ili pokazivanja neke radnje poput kuhanja, umivanja, kopanja i slično. Djeci su te pjesme privlačne upravo zbog tih pokreta koje moraju zapamtiti i napraviti na određenu frazu. Za njih, za razliku od pjesama, brojalica i slušanja glazbe, nije potreban nikakav poseban uvod zato što su same po sebi dovoljno privlačne i zanimljive, no nije na odmet poslužiti se prigodnim aplikacijama ili lutkama, ako to igra svojom zahtjevnosti dopušta. Djeca se poslože u kolo, kolonu, vrstu ili neki drugi oblik koji igra zahtijeva, daje se intonacija i znak za početak i igre mogu početi. Neke igre imaju

više varijanti iz kojih se može izabrati ona koja se djeci najviše sviđa. Nije potrebno izvoditi različite varijante iste igre kako se djeca ne bi zbunila. Igra se obično ponavlja tri do četiri puta, a potom se prelazi na sljedeću igru, no mogu se igrati i dokle god djeca za nju imaju interes. Igra se pet do sedam igara za redom. Pravila igara s pjevanjem, odnosno upute, moraju biti kratke i jasne kako bi djeca razumjela što moraju raditi. Vrlo je važno naglasiti brzinu kojom se prelazi s jedne igre na drugu kako ne bi došlo do praznog hoda. Ako djeca dugo čekaju na intonaciju ili upute za igru, vrlo brzo gube koncentraciju i interes pa ih je teško vratiti natrag u igru. Iako u ovakvim igrama dijete vrlo rijetko može pokazati svoju individualnost, njima se pokušava razveseliti i opustiti djecu i omogućiti im da uživaju u pjesmi i plesu (Gospodnetić, 2015).

11. CICIBAN

SO	G	As
MI	E	F

1
2

KLAVIR G⁷ C G⁷ C G⁷ C G⁷ C

GITARA

Djeca stoje u dvije vrste, jedna nasuprot drugoj. Svaka se vrsta kreće na jednu kiticu prema drugoj vrsti i natrag (četiri koraka naprijed i četiri natrag). Tek dok se vraćaju natraške, pokazuju radnju o kojoj se pjeva.

Slika 9. Prikaz igre s pjevanjem Ciciban (mlađa skupina) (Gospodnetić, 2015)

6.4. Slušanje glazbe

Slušanje glazbe koje se provodi u vrtiću može biti aktivno i pasivno. Kod aktivnog slušanja glazbe odabire se klasična skladba koja ne smije biti preduga. Obično se slušaju minijature (do 3 minute) koje mogu biti vokalne, instrumentalne ili vokalno – instrumentalne. Iako se odgajatelji većinom odluče na brže i življe skladbe, poželjno je ponekad pustiti i neku mirniju, staloženiju skladbu. Prije puštanja skladbe, djeci se daje par kratkih savjeta, poput: „Osjeti glazbu. Pusti da te glazba nosi. Dopusti glazbi da uđe u tvoje ruke i noge. Možeš se slobodno kretati po prostoru. Kreći se onako kako ti glazba govori. Otvori svoje uši i pažljivo slušaj što ti glazba govori.“

Kod aktivnog slušanja glazbe vrlo su poželjne aplikacije kojima djeca mogu manipulirati dok traje skladba. Moguće je i unaprijed osmisliti pokrete i pokazati ih djeci kako bi svi zajedno mogli plesati tijekom trajanja skladbe. Važno je naglasiti kako se glazba ne gasi. Ako je potrebno, ako je skladba preduga, može se polagano stišavati do kraja, ali nikako naglo prekinuti. Glazba se pušta s radija, računala ili cd-a, pritom pazeći da se dovoljno jasno i glasno čuje. Pasivno slušanje glazbe može se provoditi u bilo koje doba dana za vrijeme nekih drugih aktivnosti. Npr. kada djeca slikaju ili crtaju, u pozadini im se može pustiti skladba, ili kada se igraju po centrima aktivnosti. Klasična glazba se dijeli na programsku i apsolutnu. Jedina razlika između njih je u tome što programska ima specifičan naziv, dok apsolutna nema, no pred djecom se ne radi razliku između njih (Gospodnetić, 2015).

7. ISTRAŽIVANJE

7.1. Predmet i cilj istraživanja

Temeljni predmet istraživanja predstavlja pitanje povezanost glazbe s razvojem govora kod djece rane i predškolske dobi. Cilj istraživanja je otkriti utječu li glazbene aktivnosti djece rane i predškolske dobi na razvoj govora. Pored toga, istraživalo se i postoji li razlika u razvoju govora između djece koja pohađaju ustanovu ranog i predškolskog odgoja i one koja ne pohađaju.

7.2. Hipoteza

Hipoteza je da djeca koja pohađaju ustanovu ranog i predškolskog odgoja u čijoj se odgojno-obrazovnoj praksi često provode glazbene aktivnosti brže i lakše progovore, te da glazbene aktivnosti uvelike utječu na razvoj govora.

7.3. Mjerni instrumenti

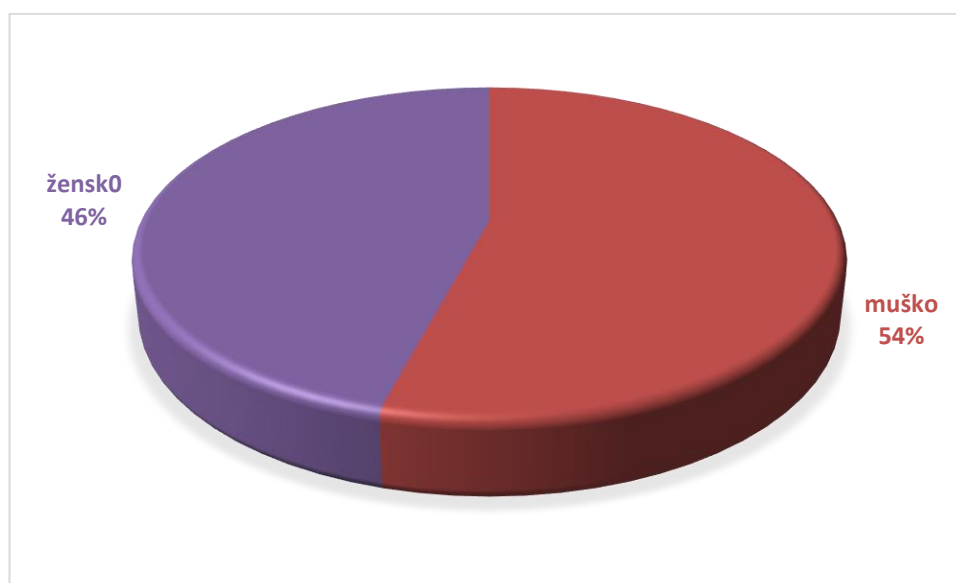
Za potrebe ovog istraživanja formiran je anonimni anketni upitnik koji sadrži petnaest kratkih pitanja s višestrukom mogućnošću odabira odgovora. Upitnik je napravljen pomoću google obrazaca i 12. svibnja 2017. godine postavljen u nekoliko grupa na društvenoj mreži koje su povezane s djecom. Na upitnik se moglo odgovarati od 12. svibnja do 19. svibnja i u tom vremenskom razdoblju prikupljeno je preko 900 ispunjenih upitnika. S obzirom na to da je nešto manje od polovice upitnika bilo nepravilno ispunjeno, obrađeno je tek 495 pravilno ispunjenih upitnika.

7.4. Ispitanici

Upitnik je prvobitno namijenjen majkama djece rane i predškolske dobi, odnosno djece od prve do šeste/sedme godine života, ali ga je mogla ispuniti i osoba koja jednako dobro poznaje dijete i njegovu dnevnu rutinu.

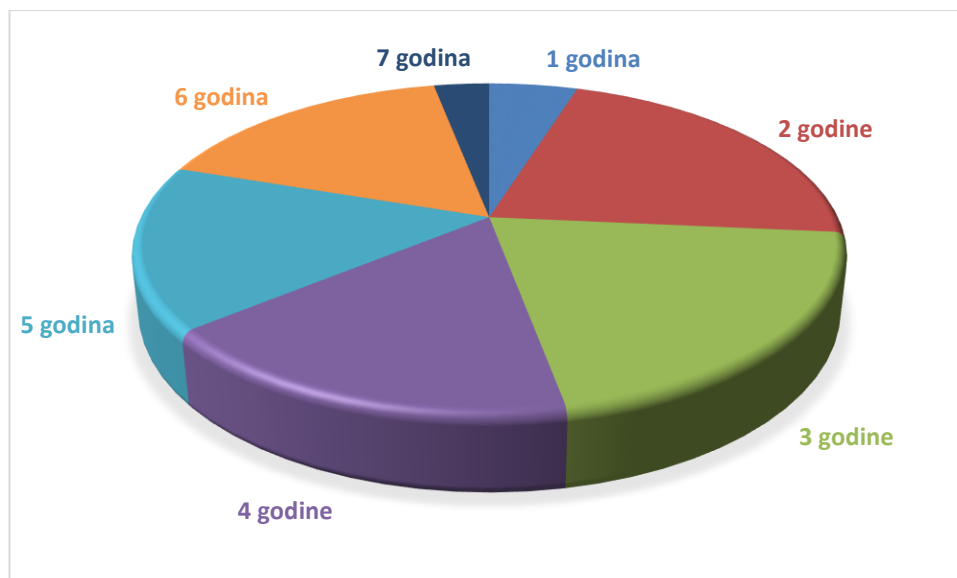
7.5. Rezultati i analiza podataka

Prvo pitanje, vezano uz spol djeteta pokazalo je da je od ukupnog broja ispitanika (495), na upitnik odgovorilo više majki dječaka nego djevojčica što se moglo i pretpostaviti s obzirom na to da podatci državnog zavoda za statistiku pokazuju kako je svake godine u posljednjih sedam godina rođeno više dječaka nego djevojčica (HZZS, 2017).

Grafikon 1. Prikaz odnosa spolova

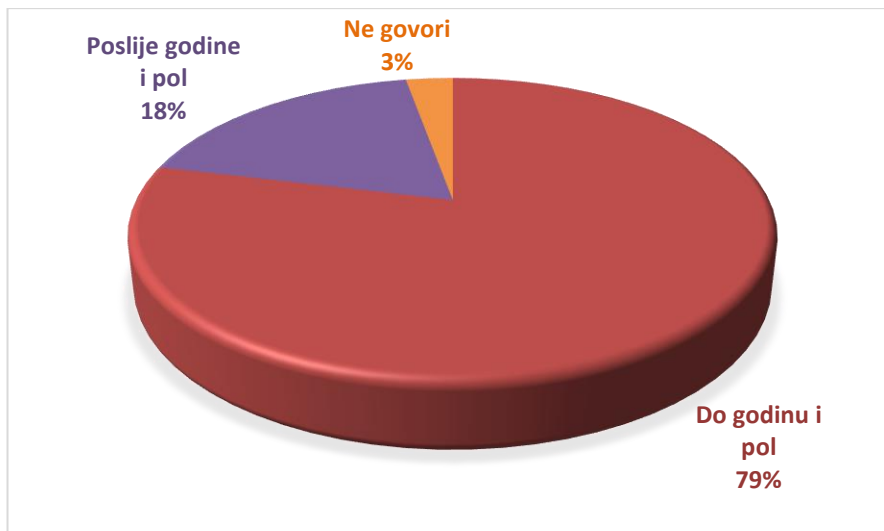
Kod drugog pitanja vezano uz dob djeteta, na upitnik je odgovorilo najviše majki djece u drugoj godini života, čak 107, odnosno 22%, a najmanje u sedmoj godini, njih 15 (3%).

Grafikon 2. Prikaz dobi djece

Na treće pitanje je li dijete upisano u vrtić, od 495 ispitanih 148 (30%) osoba odgovorilo je kako dijete nije upisano u vrtić. Od ukupnog broja ispitanika, 20 majki (4%) odgovorilo je kako se dijete ne razvija uredno, pri čemu je 14 djece uključeno u redovan program ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. To je vrlo pozitivno s obzirom na rezultate brojnih istraživanja koji pokazuju kako se djeca bolje razvijaju u integriranoj grupi. Siraj-Blatchford (2009) ističe koliko je inkluzija djece s posebnim potrebama važna za njihov emocionalni, socijalni, tjelesni i kognitivni razvoj.

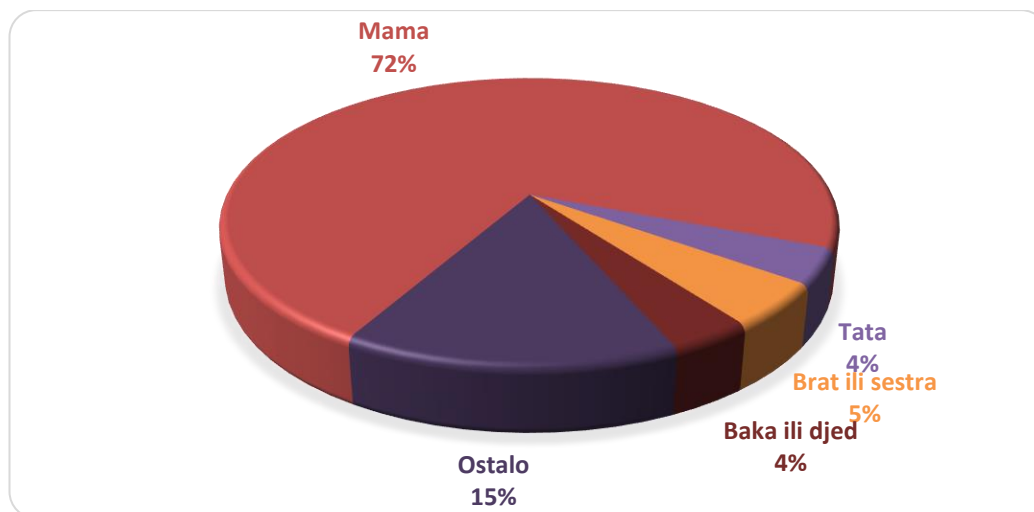
Djeca ispitanih u prosjeku su progovorila s petnaest i pol mjeseci. Njih 390 progovorilo je do godine i pol (79%), nakon godinu i pol progovorilo je njih 91 (18%), dok njih 14 (3%) od prije spomenutih 20 koji se ne razvijaju pravilno još uvijek ne govori.

Grafikon 3. Prikaz govora

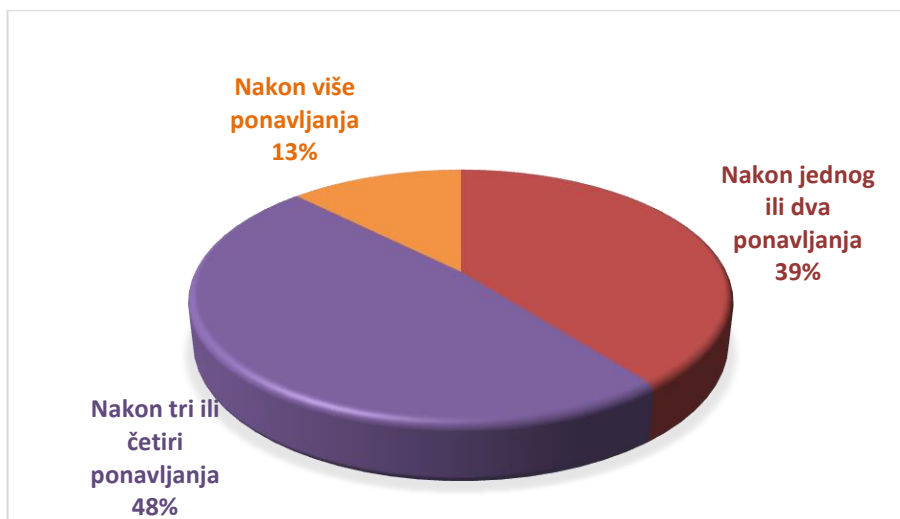
Na šesto pitanje zanima li njihovo dijete glazba, sedamnaestero (3%) ispitanika odgovorilo je kako dijete nije zainteresirano za glazbu, dok ih je dvadeset i troje (5%) na sedmo pitanje pokušava li reproducirati pjesmicu koja mu se sviđa odgovorilo niječno.

Na osmo pitanje tko djeci najviše pjeva, 72% ispitanika odgovorilo je kako djetetu najviše pjeva majka, što se moglo i pretpostaviti, dok najmanje pjevaju baka ili djed (4%). Lori A. Custodero i Elissa A. Johnson-Green (2008) u svome radu govore o povezanosti majke i djeteta kroz zvuk, odnosno govor i pjevanje. Majka i dijete se povezuju, nadopunjuju i rastu zajedno kroz zvuk, odnosno kroz pjevanje uspavanka ili ostalih malešnica.

Grafikon 4. Prikaz tko djetetu najviše pjeva

Na deveto pitanje samo sedamnaestero ispitanika (4%) odgovorilo je kako dijete više preferira brojalice, dok ih je 256 (52%) odgovorilo da dijete voli i pjesme i brojalice podjednako. Kod desetog pitanja provjeravalo se koliko često se s djetetom pjeva nova pjesmica ili izgovara brojlica, te su rezultati ukazali da čak 243 ispitanika (50%) s djetetom dnevno pjeva novu pjesmicu ili izgovara brojlicu. Može se zaključiti da roditelji griješe s obzirom na to da svakodnevno usvajanje novih sadržaja može preopteretiti djecu te ih ona radi toga sporije pamte. To potvrđuju i odgovori na sljedeće, jedanaesto pitanje na koje je 235 majki (48%) odgovorilo kako dijete novu pjesmicu ili brojlicu usvoji tek nakon trećeg ili četvrtog ponavljanja. Iz tog razloga Gospodnetić (2015) navodi kako je vrlo korisno u obradu nove pjesme ili brojalice ubaciti aplikacije ili lutke kako bi djeca lakše zapamtila fraze.

Grafikon 5. Prikaz brzine usvajanja

Odgovori na dvanaesto i trinaesto pitanje ukazuju na to da od 347 djece koja pohađaju dječji vrtić, čak četrdeset njih (12%) u vrtiću ne radi obradu pjesme, a njih pedeset i dvoje (15%) je odgovorilo kako ne rade obradu brojalice.

238 djece redovno sudjeluje u glazbenim aktivnostima u dječjem vrtiću, a njih 171 je progovorilo prije 18 mjeseci, odnosno prije navršene godine i pol. To potvrđuje i pretpostavku da glazbene aktivnosti zaista utječu na razvoj govora, odnosno, pomažu u bržem razvoju govora i bogate dječji rječnik, kako aktivni, tako i pasivni.

Na kraju ankete bilo je postavljeno pitanje: „Smatrate li da glazbene aktivnosti poput pjesama, brojalice, igara s pjevanjem i slušanja glazbe pomažu u razvoju govora?“ na koje je 320 majki, odnosno njih 65% odgovorilo kako se slaže s tim u potpunosti.

Grafikon 6. Prikaz utjecaja glazbenih aktivnosti na razvoj govora

Prema dobivenim rezultatima u ovome istraživanju je jasno vidljivo da su djeca ispitanika koja su uključena u sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u čijoj praksi se provode glazbene aktivnosti progovorila ranije od djece koja to nisu. Nadalje, brojna istraživanja poput Gromko, Hallam, Pica potkrepljuju tvrdnju kako glazba ima velik utjecaj na razvoj ne samo govornih vještina, već i na cjelovit razvoj djeteta.

8. ZAKLJUČAK

Brojna istraživanja ukazuju da glazba ima velik utjecaj na razvoj govora. Na usku povezanost glazbe, odnosno glazbenih aktivnosti i razvoja govora kod djece rane i predškolske dobi ukazuju i rezultati ovog istraživanja. Glazba ne samo da ima velik pozitivan učinak na razvoj govora, već ima mnogobrojne pozitivne učinke na cjelokupan razvoj djeteta, fizički i psihički. Istraživanjem koje je provedeno na 495 ispitanika, odnosno majki djece rane i predškolske dobi, dobiveni su rezultati koji pokazuju da su djeca koja pohađaju ustanovu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja te koja su i kod kuće okružena kvalitetnim glazbenim oblicima, progovorila i po nekoliko mjeseci ranije od djece koja nisu pohađala dječji vrtić, što i potvrđuje hipotezu da glazbene aktivnosti imaju velik utjecaj na razvoj govora.

Utjecaj glazbe na djetetov cjelovit razvoj, uz provedena istraživanja Susan Hallam i Joyce Eastlund Gromko potvrđuje i tzv. „Mozart efekt“ koji ukazuje na učinke koje glazba može imati na ljudski mozak i tijelo. I sam autor Campbell osobno je iskusio sve njene čari i blagodati. Uz glazbu se opuštamo, oslobađamo stresa, oslobađamo boli, ona može probuditi emocije za koje nismo ni znali da postoje. Ljudi su se na poznate zvukove budili iz kome, koliko je moć glazbe bila jaka. U našem, sadašnjem svijetu, klasična glazba pomalo je zaboravljena i zapostavljena. Krije se u nekom tamnom kutku i strpljivo čeka kada će ponovo ugledati svjetlo dana. U glazbi se možemo izgubiti, ali samo ako smo dovoljno hrabri da joj se prepustimo.

9. LITERATURA:

1. Andreis, I., Jalšovec, D., (2009). Anatomija i fiziologija; udžbenik za učenike 1. razreda srednje medicinske škole. Zagreb: Školska knjiga
2. Andrešić, D. i sur., (2010). Kako dijete govori; Razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi. Buševac: Planet Zoe d.o.o.
3. Bright Horizons na adresi : <https://www.brighthorizons.com/family-resources/e-family-news/2010-music-and-children-rhythm-meets-child-development> (22.8.2017)
4. Campbell, Don., (2005). Mozart efekt; primjena moći glazbe za iscjeljivanje tijela, jačanje uma i oslobađanje kreativnog duha. Čakovec: Dvostruka duga
5. Crnković, M., (1998). Hrvatske malešnice; Dječje pjesme pučkog izvorišta ili podrijetla. Zagreb: Školska knjiga
6. Custodero, L.A., Johnson-Green, E.A., (2008). Caregiving in counterpoint: reciprocal influences in the musical parenting of younger and older infants. *Early Child Development and Care* Vol. 178, No. 1, 15–39
7. Gospodnetić, H., (2015). Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima 1 i 2. Zagreb: Mali profesor
8. Gospodnetić, H., Novosel, I., Blašković, J., (2010) Sviranje i pjevanje za predškolski odgoj; Skripta za kolegije „Sintasajzer“ i „Instrumentalna pratnja s pjevanjem“. Petrinja
9. Gospodnetić, H., Spiller, F., (2015). Dječje igre s pjevanjem; uz pratnju klavira i/ili gitare. Zagreb: Edicije Spiller
10. Hallam, S., (2010) The power of music. na adresi: https://www.laphil.com/sites/default/files/media/pdfs/shared/education/yola/usan-hallam-music-development_research.pdf (28.8.2017.)
11. Hrvatski zavod za statistiku, na adresi: <https://www.dzs.hr/> (6.9.2017.)
12. Ivičević-Desnica, J., Šikić, N., (1998). Govorno/jezični razvoj i njegovi problemi. *Govor*, Vol.5 No.1
13. Jurišić, G., Palmić, R.S., (2002). Brojalica; Snažni glazbeni poticaj. Rijeka: Adamić

14. Lecanuet, J.P., Schaal. B., (1996). Fetal sensory competencies. na adresi:
https://www.researchgate.net/publication/14319601_Fetal_sensory_competencies (10.9.2017.)
15. Linked in na adresi : <https://www.linkedin.com/pulse/kako-je-nastao-jezik-tatjana-popovic> (2.8.2017.)
16. Logotherapia na adresi: <http://logotherapia.hr/dijagnostika-i-terapija/razvoj-jezika-i-govora> (21.7.2017.)
17. Manasteriotti, V., (1981). Prvi susreti djeteta s muzikom; Priručnik za roditelje i sestre odgajateljice u dječjim jaslicama. Zagreb: Školska knjiga
18. Marić, Lj., Goran, Lj., (2013). Zapjevajmo radosno; Metodički priručnik za odgojitelje, studente i roditelje. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga
19. Miljak, A., (1987). Uloga komunikacije u razvoju govora djece predškolske dobi; Priručnik za nastavnike. Zagreb: Školske novine
20. Novo vrijeme na adresi: <http://novovrijeme.ba/anatomija-govornog-aparata-posebnost-ljudskog-govora/> (4.8.2017.)
21. Osnovna škola Popovača na adresi:
<http://www.ospopovaca.skole.hr/8bd/organi/documents/40.html> (2.8.2017.)
22. Pica, R., (2009). Make a little music. na adresi:
<https://www.naeyc.org/files/yc/file/200911/LeapsandBoundsWeb1109.pdf> (6.9.2017.)
23. Posokhova, I., (1999). Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece; Priručnik za roditelje. Zagreb: "Ostvarenje" d.o.o.
24. Reynell, JR. (1969). A developmental approach to language disorders. *British Journal of Communication Disorders*, 4, 33—40
25. Rožman, S., (2013). Razvoj govora do treće godine, na adresi:
<http://ordinacija.vecernji.hr/budi-sretan/sretno-dijete/razvoj-govora-do-trece-godine/> (10.9.2017.)
26. Siraj-Blatchford, I., (2009). Različitost, inkluzija i učenje u ranoj dobi. *Dijete, vrtić, obitelj : Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, Vol.15 No.58, str 2-7
27. Škarić, I., (1973). Istraživanje nastanka govora u naše djece. Završni izvještaj znanstvenog projekta Zavoda za fonetiku Filozofskog fakulteta u Zagrebu
28. Šmit, M.B., (2001). *Glazbom do govora*. Zagreb: Naklada Haid

29. Tomić, D., (2013). Odnos fonetskoga i fonološkoga razvoja glasa /r/ kod djece u dobi od 3 do 7 godina. Zagreb, Filozofski fakultet; Doktorski rad
30. Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. METODIKA: časopis za teoriju i praksu metodika u predškolskom odgoju, školskoj i visokoškolskoj izobrazbi. 10. 80 – 91.
31. Velički, V., (2013). Pričanje priča - stvaranje priča; Povratak izgubljenomu govoru. Zagreb: ALFA d.d.

10. PRILOG

Popis slika

Slika 1. Prikaz govorene brojalice Pliva patka iz knjige Zapjevajmo radosno, str. 160.

Slika 2. Prikaz govorene brojalice Enci, benci iz knjige Zapjevajmo radosno, str. 162.

Slika 3. Prikaz pjevane brojalice Bumbari i pčele iz knjige Zapjevajmo radosno, str. 170.

Slika 4. Prikaz pjevane brojalice Brojalica iz knjige Zapjevajmo radosno, str. 173.

Slika 5. Prikaz konkretne brojalice Visibabe iz knjige Brojalica – snažni glazbeni poticaj

Slika 6. Prikaz besmislene brojalice Ekete – bekete iz knjige Brojalica – snažni glazbeni poticaj

Slika 7. Prikaz kombinirane brojalice Riki tiki iz knjige Brojalica – snažni glazbeni poticaj

Slika 8. Prikaz dječje pjesme Pjesma predškolaca (srednja skupina) iz skripte za kolegije „Sintasajzer“ i „Instrumentalna pratnja s pjevanjem“

Slika 9. Prikaz igre s pjevanjem Ciciban (mlađa skupina) iz knjige Dječje igre s pjevanjem

Popis tablica

Tablica 1. Razvoj glasova hrvatskog jezika

Popis grafikona

Grafikon 1. Prikaz odnosa spolova

Grafikon 2. Prikaz dobi djece

Grafikon 3. Prikaz govora

Grafikon 4. Prikaz tko djetetu najviše pjeva

Grafikon 5. Prikaz brzine usvajanja

Grafikon 6. Prikaz utjecaja glazbenih aktivnosti na razvoj govora

Upitnik

1. Spol djeteta?

- Muško
- Žensko

2. Dob djeteta?

3. Je li dijete upisano u vrtić?

- Da
- Ne

4. Razvija li se dijete uredno?

- Da
- Ne

5. S koliko mjeseci je dijete progovorilo?

6. Zanima li ga glazba?

- Da
- Ne

7. Pokušava li reproducirati pjesmicu koja mu se sviđa?

- Da
- Ne

8. Tko djetetu najviše pjeva?

- Mama
- Tata
- Brat ili sestra
- Baka ili djed
- Ostalo

9. Što mu je draže, pjesmice ili brojalice?

- Pjesmice
- Brojalice
- Voli oboje

10. Koliko često pjevate s djetetom novu pjesmicu ili izgovarate brojalicu?

- Dnevno
- Tjedno
- Mjesečno

11. Koliko brzo usvaja sadržaj?

- Nakon jednog ili dva ponavljanja
- Nakon tri ili četiri ponavljanja
- Nakon više ponavljanja

12. Radi li dijete u vrtiću obradu pjesmice?

- Da
- Ne

13. Radi li dijete u vrtiću obradu brojalice?

- Da
- Ne

14. Sudjeluje li dijete u glazbenim aktivnostima u dječjem vrtiću?

- Da
- Ne
- Ponekad

15. Smatrate li da glazbene aktivnosti poput pjesama, brojalica, igara s pjevanjem i slušanja glazbe pomažu u razvoju govora?

- Ne slažem se
- Djelomično se slažem
- Slažem se
- U potpunosti se slažem

Kratka biografska bilješka

Zovem se Elena Barčanec, rođena 26.5.1995. godine u Koprivnici. Osnovnoškolsko obrazovanje završila sam 2010. godine u osnovnoj školi „Braća Radić“ u Koprivnici te sam iste godine upisala smjer Hotelijersko turistički tehničar u srednjoj školi Koprivnica. Po završetku srednje škole, 2014. godine upisujem se na Učiteljski fakultet, smjer ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja na odsjeku u Petrinji.

Izjava o samostalnoj izradi rada

Pod punom odgovornošću izjavljujem da sam završni rad pod nazivom „Utjecaj glazbenih aktivnosti djece rane i predškolske dobi na razvoj govora“ u potpunosti izradila samostalno uz smjernice i naputke mentorice Blaženke Bačlije Sušić i sumentorice Vendi Franc u akademskoj godini 2016./2017.

Naziv visokog učilišta

IZJAVA

kojom izjavljujem da sam suglasan/suglasna da se trajno pohrani i javno objavi moj rad

naslov

vrsta rada

u javno dostupnom institucijskom repozitoriju

i javno dostupnom repozitoriju Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu (u skladu s odredbama Zakona o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, NN br. 123/03, 198/03, 105/04, 174/04, 02/07, 46/07, 45/09, 63/11, 94/13, 139/13, 101/14, 60/15).

U _____, datum

Ime Prezime

OIB

Potpis
